

მშობლების მიერ არასრულწლოვნის ქონებრივი ინტერესების დაცვა ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით

სალომე ქერაშვილი*, გული ქარცხია**

შესავალი

სამოქალაქო ბრუნვის განვითარების ფონზე არასრულწლოვანი ხშირად ხდება ქონებრივსამართლებრივი ურთიერთობების მონაწილე, რაც დღის წესრიგში აყენებს მისი უფლებების სათანადო წესით დაცვისა და რეალიზაციის საკითხს. ხოლო კანონმდებლობის მიერ აღნიშნული სფეროს იგნორირებით იზრდება არასრულწლოვანთა ქონებრივი უფლებების შელახვის რისკი. არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების დაცვის ვალდებულების ჯერონად შესრულება კი, პირველ ყოვლისა, სახელმწიფომ არასრულწლოვნის კანონიერ წარმომადგენლებს – მის მშობლებს, უნდა დააკისროს.

ნაშრომის მიზანია, გამოავლინოს მშობლების მიერ არასრულწლოვნის ქონების მართვასა და განკარგავასთან დაკავშირებული ქართული საკანონმდებლო ხარვეზები და გერმანული სამართლის მიმოხილვის შედეგად, შესთავაზოს მკითხველს საკანონმდებლო პრობლემების გადაჭრის გზები. სტატია უპირატესად შეეხება მშობლების მიერ არასრულწლოვნის ქონებრივი ინტერესების დაცვას. შვილზე პიროვნული ზრუნვის განხორციელების საკითხი სცილდება მოცემული კვლევის ფარგლებს. ყურადღება გამახვილდება მშობლების უფლება-მოვალეობებსა და პასუხისმგებლობის მექანიზმზე არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების დაცვის სფეროში. ნაშრომი დაფუძნებულია შედარებითსამართლებრივი, სისტემური და ნორმატიული კვლევის მეთოდებზე.

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი.

** სამართლის მაგისტრი.

1. მშობლების მიერ არასრულწლოვანი პირის ქონებრივი ინტერესების დაცვა ქართული სამართლის მიხედვით

არასრულწლოვანი სამართლის ერთ-ერთი გამორჩეულად მგრძობიარე სუბიექტია. მისი განსაკუთრებული დაცვის საჭიროებას ხაზს უსვამს „ბავშვის უფლებათა დეკლარაცია“¹; საერთაშორისო პაქტი „სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ“² და „ბავშვის უფლებების შესახებ“ კონვენცია³. არასრულწლოვანი კანონმდებლობით გათვალისწინებული ნებისმიერი საფუძვლით შესაძლებელია იყოს შესაკუთრე. ის ფაქტი, რომ იგი სრულყოფილად, დამოუკიდებლად ვერ ახორციელებს თავის ქონებრივ უფლებებს, არ ნიშნავს იმას, რომ მას არა აქვს უფლება, იყოს იმ სამართლებრივი ნორმების სუბიექტი, რომლიდანაც ეს უფლებები გამოძინარეობს, ვინაიდან უფლებაუნარიანობა არ არის დამოკიდებული პიროვნების არც ფიზიკურ და არც გონებრივ შესაძლებლობებზე. სამოქალაქო უფლებების განხორციელების შესაძლებლობა არ უნდა აკვერიოს უნარში, გვექონდეს ეს უფლებები.⁴ შესაბამისად, არასრულწლოვნის საკუთრების უფლება დაცულია ისევე, როგორც ნებისმიერი პირის ძირითადი უფლება.

1.1. მშობლების წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება

არასრულწლოვანი შეზღუდულია ქონებრივი უფლებების განხორციელების მხრივ. მცირეწლოვანი პირი (ანუ შვიდ წლამდე არასრულწლოვანი) ვერ განკარგავს დამოუკიდებლად მის საკუთრებაში არსებულ ქონებას: სამოქალაქო კოდექსის 58-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მის მიერ გამოვლენილი ნება უცილოდ ბათილია, ხოლო შეზღუდული ქმ-

¹ იხ., ბავშვის უფლებათა დეკლარაცია, გაერო 1386 (XIV), (1959 წლის 20 ნოემბერი) პრინციპი 2.

² იხ., საერთაშორისო პაქტი „სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ“, გაერო 2200A (XXI), (მიღებულია 1966 წლის 16 დეკემბერს, ძალაში შევიდა 1976 წლის 23 მარტს) მუხლი 24.

³ იხ., კონვენცია „ბავშვის უფლებათა შესახებ“, გაერო 44/25, (მიღებულია 1989 წლის 20 ნოემბერს, ძალაში შევიდა 1990 წლის 2 სექტემბერს) მუხლი 3.

⁴ Hesselink M.W., Capacity and Capability in European Contract Law, Amsterdam Centre for Law & Economics, Working Paper №2005-09, 4.

დუნარიანობის მქონე პირთა (იგულისხმება არასრულწლოვანი შვიდიდან თვრამეტ წლამდე) მიერ დადებულ გარიგებები განეკუთვნება მერყევად ბათილ გარიგებათა კატეგორიას⁵ – შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირის მიერ მისსავე საკუთრებაში არსებული ქონების მიმართ გამოვლენილი ნების ნამდვილობა დამოკიდებულია კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობაზე (ნებართვაზე).⁶ არასრულწლოვნის კანონიერ წარმომადგენლად კი ითვლება მშობელი,⁷ ზოგიერთ შემთხვევაში კი – მეურვე/მზრუნველი.⁸ გარდა ვალდებულებისა, აღზარდონ და იზრუნონ შვილების გონებრივ, ფიზიკურ და სულიერ განვითარებაზე, მშობლების ძირითადი მოვალეობაა, დაიცვან არასრულწლოვანი შვილების ქონებრივი ინტერესები.⁹ მაშასადამე, მშობელი, როგორც არასრულწლოვნის კანონიერი წარმომადგენელი, არასრულწლოვნის სახელით, განსაკუთრებული უფლებამოსილების გარეშე მონაწილეობს სამოქალაქო სამართლებრივ ურთიერთობებში; შესაბამისად, მშობელი უფლებამოსილია განკარგოს და მართოს არასრულწლოვნის ქონება. ამასთან, მცირე საკანონმდებლო გამონაკლისების გარდა, მშობლების უფლებამოსილება არასრულწლოვნის მთელ ქონებაზე ვრცელდება.¹⁰

⁵ ჭანტურია, ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბილისი, 2011, 185.

⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 63, ნაწილი 1.

⁷ იქვე, მუხლი 1198, ნაწილი 6.

⁸ იქვე, მუხლი 1275.

⁹ იქვე, მუხლი 1198, ნაწილი 4.

¹⁰ მოცემული წესიდან გამონაკლისს წარმოადგენს არასრულწლოვნისათვის თავისუფალი განკარგვის მიზნით გადაცემული ქონების შესახებ გარიგებანი (იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 65, ნაწილი 1) და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული ემანსიპაციის შემთხვევები, როდესაც კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობითა და მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოსთან შეთანხმებით, თექვსმეტ წელს მიღწეული არასრულწლოვანი შეუზღუდავად ქმედუნარიანი ზდება სამეწარმეო საქმიანობასა და ამ სფეროსათვის ჩვეულებრივ ურთიერთობებში. აღნიშნული წესი გამოიყენება როგორც საწარმოს დაფუძნების, ლიკვიდაციისა, ისე შრომითი ურთიერთობების დაწყების ან დამთავრების მიმართ (იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 65, ნაწილი 2;3).

1.2. შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის ვალდებულება

საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, მშობლებს ევალებათ, დაიცვან თავიანთი არასრულწლოვანი შვილების უფლებები და ინტერესები მათი ქონების მართვისა და გამოყენების სფეროში.¹¹ მიუხედავად იმისა, რომ წარმოდგენილი რეგულაცია მშობლებს შვილების ქონებრივი ინტერესების დაცვას ავალდებულებს, იგი შესაძლოა ქონებრივი უფლებების განხორციელების ყველა ასპექტს არ შეიცავდეს. კერძოდ, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1198-ე მუხლი არასრულწლოვნის ქონებრივ უფლებებში მხოლოდ შვილის ქონების მართვასა და გამოყენებას მოიაზრებს, ხოლო „მართვის“ გრამატიკული განმარტებიდან გამომდინარე, ცნების მიღმა შესაძლოა დარჩეს ქონების განკარგვის ზოგიერთი ასპექტი, მაგალითად, გასხვისება. ქონების მართვა უპირატესად მოგების მიღებას ან ქონების შენარჩუნებას გულისხმობს.¹² შესაბამისად, აღნიშნული ტერმინი შეიძლება გავიგოთ როგორც მოქმედება, რომელიც ქონების უფრო ეფექტურად გამოყენებას, ქონებისა და მისგან მიღებული შემოსავლის მოვლასა და დაცვას ემსახურება. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1198-ე მუხლით დაწესებული დაცვის მექანიზმის განმტკიცების მიზანი აქვს 1199-ე მუხლსაც, რომელიც ზოგადი ხასიათის ნორმას წარმოადგენს და უზრუნველყოფს არასრულწლოვანთა დაცვას მშობლების მიერ თავიანთი უფლებების იმგვარი განხორციელებისგან, რომელიც ზიანს მიაყენებს ბავშვის ინტერესებს. ასეთ შემთხვევაში, „არასრულწლოვანს აქვს დაცვის უფლება მშობელთა (სხვა კანონიერ წარმომადგენელთა) მხრიდან უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების წინააღმდეგ“¹³.

გარდა ამისა, 1989 წლის გაეროს „ბავშვის უფლებების შესახებ“ კონვენცია პირდაპირ ადგენს, რომ არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესები მშობელთა (ხოლო შესაბამის შემთხვევაში, მეურვეთა) ძირითადი ზრუნვის საგანია.¹⁴ სწორედ არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესი უნდა იყოს

¹¹ იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 1198, ნაწილი 4.

¹² შოთაძე თ., სანივთო სამართალი, თბილისი, 2014, 122.

¹³ იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 1199.

¹⁴ კონვენცია „ბავშვის უფლებათა შესახებ“, გაერო 44/25, (მიღებულია 1989 წლის 20 ნოემბერს, ძალაში შევიდა 1990 წლის 2 სექტემბერს) მუხლიმუხლი 18, პუნქტი 1.

სახელმძღვანელო პრინციპი და მშობელთა პასუხისმგებლობის საზომი არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების განხორციელებისას.

1.2.1. არასრულწლოვნის უძრავი ქონების განკარგვა

ვინაიდან უძრავი ნივთი სამოქალაქო ბრუნვის განსაკუთრებული ობიექტია, საინტერესოა, თუ რამდენადაა არასრულწლოვნის საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება არამართლზომიერი განკარგვისგან დაცული. კანონმდებელი ქონების მნიშვნელობის გათვალისწინებით ადგენს განსაკუთრებულ წესს მასზე საკუთრების უფლების შექმნისა და მისი რაიმე ფორმით განკარგვის შემთხვევაში. უძრავი ნივთების მაღალი სოციალური ფუნქცია განაპირობებს მისი სამართლებრივი რეჟიმის სიმკაცრეს და უძრავ ნივთთან დაკავშირებით წარმოშობილი ურთიერთობის მხარეთა უფლებამოვალეობების თავისებურებას.¹⁵ კერძოდ, სამოქალაქო კოდექსის მოთხოვნების თანახმად, გარიგება, რომლის საგანიც უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების შექმნა, ან მასზე სხვა სანივთო უფლების წარმოშობაა, წერილობითი ფორმით დადებასა და საჯარო რეესტრში რეგისტრაციას საჭიროებს.¹⁶ ხოლო გარიგების წერილობითი ფორმა, თავის მხრივ, გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობის დამოწმებას ნოტარიუსის მიერ¹⁷ ან მარეგისტრირებელ ორგანოში უფლებამოსილი პირის თანდასწრებით მოიაზრებს¹⁸.

თექვსმეტ წლამდე არასრულწლოვანი გარიგებაში, რომელიც მოწმდება სანოტარო წესით, მხოლოდ კანონისმიერი წარმომადგენლის მეშვეობით მონაწილეობს და არა უშუალოდ, ხოლო თექვსმეტიდან თვრამეტ წლამდე არასრულწლოვანი უფლებამოსილია, გარიგება, რომელიც მოწმდება სანოტარო წესით, დადოს პირადად, კანონისმიერი წარმომადგენლის თანხმობით.¹⁹

¹⁵ ზოიძე ბ., ქართული სანივთო სამართალი, თბილისი, 2003, 33.

¹⁶ იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 183; მუხლი 243; მუხლი 289, ნაწილი 1; მუხლი 311¹.

¹⁷ იქვე, მუხლის 311¹, ნაწილი 1.

¹⁸ იქვე, მუხლი 311¹, ნაწილი 2.

¹⁹ იხ., საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“, მუხლი 25, პუნქტი 4.

წარმომადგენლობისათვის დადგენილი ზოგადი წესია, რომ წარმომადგენელს არ შეუძლია წარმოდგენილი პირის სახელით საკუთარ თავთან დადოს გარიგება, თუკი წარმომადგენლობის დამადასტურებელი დოკუმენტიდან სხვა რამ არ დგინდება.²⁰ თუმცა საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ №71 ბრძანებაში, რომელიც სანოტარო მოქმედებაში არასრულწლოვნისა და მისი წარმომადგენლის მონაწილეობის ფორმალურ პროცედურას განსაზღვრავს, განსხვავებული შინაარსის ნორმაა. კერძოდ, აღნიშნული ბრძანების 25-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, არასრულწლოვნის კანონისმიერ წარმომადგენელს უფლება აქვს რაიმე სპეციალური ნებართვის ან თანხმობის გარეშე გარიგების დადებისას იმოქმედოს ერთდროულად არასრულწლოვნისა და საკუთარი სახელით, თუკი მარეგისტრირებულ ორგანოში რაიმე შეზღუდვა არ არის რეგისტრირებული. შესაბამისად, აღნიშნული მოწესრიგება კანონისმიერ წარმომადგენელს შესაძლებლობას აძლევს, საკუთარ თავთან არასრულწლოვნის სახელით დადოს ხელშეკრულება ამ უკანასკნელის ქონების განკარგვის შესახებ.

აღსანიშნავია, რომ ქართული კანონმდებლობით არ არსებობს კანონით გათვალისწინებული მექანიზმი, რომელიც მშობლის მიერ სარიცხო გარიგებების დადებისას არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების დაცვის საშუალება იქნებოდა. იმ პირობებში, როდესაც უძრავ ქონებაზე უფლებათა რეგისტრაცია, პროცედურულ დონეზე, მაქსიმალურად გამარტივებულია არასრულწლოვნის, როგორც სამოქალაქოსამართლებრივი ურთიერთობის მგრძნობიარე სუბიექტის, ქონებრივი ინტერესების დასაცავად, საჭიროა გაიწეროს მინიმალური გარანტიები, რომელიც კანონიერ წარმომადგენელთა მართლზომიერი ქმედების ფარგლებში არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების განხორციელებას უზრუნველყოფს და ამასთან, სამოქალაქოსამართლებრივ ურთიერთობათა არასათანადოდ გართულებას არ გამოიწვევს.

აღნიშნული პრობლემა აშკარა გახდა სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის ოქტომბრის განჩინებაშიც. მოცემულ საქმეში 5 წლის არასრულწლოვნის უძრავი ქონება მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისგან სესხის უზრუნველყოფის მიზნით მშობლებმა იპოთეკით დატვირთეს. მოგვიანებით, სესხის ხელშეკრულების აღსრულების მიზნით, სასამართლოში მორიგების

²⁰ იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 114.

აქტი შედგა, რომლის საფუძველზეც არასრულწლოვნის ქონების რეალიზაცია განხორციელდა. სადავო ქონების რეალიზაციის შემდგომ, არასრულწლოვანმა მოითხოვა იპოთეკის ხელშეკრულების ბათილად ცნობა. სააპელაციო სასამართლომ მხარი დაუჭირა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებას და „ბავშვის უპირატესი ინტერესის ხელმოყოფი“ გარიგება ბათილად ცნო. მიუხედავად იმისა, რომ სააპელაციო სასამართლოს აზრით, „კრედიტორის ეკონომიკური ინტერესი და ბიოლოგიური მშობლების მიერ გამოხატული ნებისადმი კანონიერი ნდობის დეტალი ყურადსაღები და მნიშვნელოვანია“, ინტერესთა ურთიერთშეწონადობის ფონზე, ბავშვის ინტერესი უპირატესია“. სასამართლომ მოცემული გადაწყვეტილების დასაბუთებისა და გამყარების მიზნით, ეროვნული კანონმდებლობის გარდა, გამოიყენა საერთაშორისო ხელშეკრულებები და სტრასბურგის სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, მთავარი პრობლემა კი ყურადღების მიღმა დარჩა: სააპელაციო სასამართლომ ერთმანეთისაგან სათანადოდ არ გამოიჯნა მშობლების წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება მესამე პირთა მიმართ და სამართლებრივი ურთიერთობები მშობლებსა და შვილებს შორის, რაც ცალკე მოწესრიგებასა და შეფასებას საჭიროებს. მან მშობლების მიერ კანონისმიერი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელება მარტივად დაუკავშირა მათ ვალდებულებას – დაიცვან შვილის საუკეთესო ინტერესები. სასამართლოს მსჯელობის მიხედვით, „მშობლები არასრულწლოვანი შვილების კანონიერი წარმომადგენლები არიან და განსაკუთრებულ რწმუნებულებათა გარეშე მათი უფლებებისა და ინტერესების დასაცავად გამოდიან, ნიშნავს იმას, რომ მშობელი ბავშვის სახელით მხოლოდ და მხოლოდ ისეთ გარიგებებს დებს, რომლებიც ბავშვის ნებას შეესაბამება და ამასთან, აღნიშნული გარიგება ბავშვის ინტერესებშია“.²¹

მსგავსი პრაქტიკის დამკვიდრება კრედიტორისათვის შეიძლება სავალალო შედეგების მატარებელი აღმოჩნდეს. ასეთ შემთხვევაში, კრედიტორს ეკისრება არათანაზომიერი ტვირთი, შეამოწმოს მშობლების მიერ მათი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელების კეთილსინდისიერება არასრულწლოვნის ინტერესების მიმართ. მიუხედავად იმისა, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიდგომა დახვეწას საჭიროებს, მან

²¹ იხ., თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2015 წლის 6 ოქტომბრის განჩინება №28/3275-15.

ცხადყო მთელი რიგი სისტემური პრობლემები, რომლებიც ამ სფეროში არსებობს.

1.2.2. მეურვისა და მზრუნველის მიერ არასრულწლოვნის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვასთან დაკავშირებით

მშობლის მზრუნველობის გარეშე დარჩენილი არასრულწლოვნის ქონებრივი ინტერესების დაცვაზე ზრუნვა სახელმწიფოს მოვალეობაა.²² შესაბამისად, შიდასახელმწიფოებრივ დონეზე გათვალისწინებულია არასრულწლოვნისთვის მეურვისა და მზრუნველის დანიშნვის წესი.²³ როდესაც მეურვისა და მზრუნველის მიერ უფლებამოსილება სრულად ხორციელდება, იგი უთანაბრდება მშობლის უფლებამოსილებას არასრულწლოვანზე.²⁴ მეურვე და მზრუნველი (ზოგჯერ მხოლოდ კონკრეტულ სფეროში – მაგალითად, ქონებრივი მეურვე²⁵) მშობლის სუროგატის როლს ასრულებენ. შესაბამისად, ისინი მშობლების მსგავსად, არასრულწლოვანს განსაკუთრებული უფლებამოსილების გარეშე მესამე პირებთან სამართლებრივ ურთიერთობებსა და სასამართლოში წარმოადგენენ.²⁶

ალსანიშნავია, რომ სამოქალაქო კოდექსი არასრულწლოვნის ქონებრივ უფლებებს უკეთ იცავს მეურვისა და მზრუნველის მიმართ, ვიდრე მშობლების შემთხვევაში. კერძოდ, სამეურვეო/სამზრუნველო პირის სახელით აკრძალულია ჩუქების ხელშეკრულების დადება,²⁷ მეურვესა და მზრუნველს, მათ მეუღლეებსა და ახლო ნათესავებს უფლება არა აქვთ, დადონ გარიგება სამეურვეო (სამზრუნველო) პირთან, აგრეთვე არ შეიძლება, ისინი იყვნენ ამ პირის წარმომადგენლებად გარიგების დადებისას სამეურვეო (სამზრუნველო) პირსა და მეურვის ან მზრუნველის მეუღლესა

²² კონვენცია „ბავშვის უფლებათა შესახებ“, გაერო 44/25, (მიღებულია 1989 წლის 20 ნოემბერს, ძალაში შევიდა 1990 წლის 2 სექტემბერს) მუხლი 20.

²³ იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 1275; მუხლი 1276; მუხლი 1277, ნაწილი 1.

²⁴ Chesterman J., Capacity in Victorian Guardianship Law: Options for Reform, Monash University Law Review, Vol.36, No.1, 2010, 96.

²⁵ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 1286.

²⁶ იქვე, მუხლი 1293.

²⁷ იქვე, მუხლი 1296.

და მათ ახლო ნათესავებს შორის.²⁸ მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს წინასწარი თანხმობის გარეშე მეურვეს უფლება არ აქვს სამეურვეო პირის სახელით დადოს გარიგება, ხოლო მზრუნველს – სამზრუნველო პირის სახელით დათანხმდეს გარიგების დადებაზე, რომელიც შეეხება ქონების გასხვისებას, დაგირავებას, ათ წელზე მეტი ვადით გაქირავებას, თხოვებას ან სხვა საგალო ვალდებულებათა გაცემას, თამასუქის, სამეურვეო ან სამზრუნველო პირის კუთვნილ უფლებებზე უარის თქმას, სამეწარმეო საზოგადოებაში პარტნიორად შესვლას, სესხის აღებას, ქონების გაყოფას, ან რომელსაც შედეგად შეიძლება ქონების შემცირება მოჰყვეს.²⁹

მოცემული მოწესრიგების დეტალური ანალიზი შორს წაგვიყვანს, თუმცა, აშკარაა, რომ კანონმდებელმა მეურვეობისა და მზრუნველობის კუთხით არასრულწლოვნის ქონებრივი ინტერესების დაცვის უფრო მყარი გარანტია გაითვალისწინა, ვიდრე მშობლებსა და შვილებს შორის არსებული ქონებრივი ურთიერთობების მოწესრიგების დროს. საგარაუდოდ, განსხვავებული მოწესრიგება გამოიწვია მშობლებსა და შვილებს შორის არსებულმა განსაკუთრებულმა პიროვნულმა კავშირმა, მაგრამ კანონმდებელმა არ უნდა დატოვოს ისეთი „ხვრელი“ სამართალში, რომელიც მშობლებს თვითნებურად მოქმედების შესაძლებლობას მისცემს. შესაბამისად, აღნიშნული დიფერენცირებული მიდგომა მიუღებელია, ვინაიდან, კანონმდებლობით, მეურვე და მზრუნველი მშობლის შემცვლელად მოიაზრება. მათ არასრულწლოვნის ქონებრივი ინტერესების დაცვაზე ისეთივე პასუხისმგებლობა ეკისრებათ, როგორც არასრულწლოვნის მშობლებს.

1.3. მშობლების თანასწორობის პრინციპი და მათი პასუხისმგებლობის ფარგლები შვილის ქონების მართვისა და განკარგვის სფეროში

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, ორივე მშობელი თანაბრადაა უფლებამოსილი, წარმოადგინოს და დაიცვას არასრულწლოვნის ინტერესები.³⁰ არცერთ მათგანს ენიჭება რაიმე უპირატესობა.³¹ აღ-

²⁸ იქვე, მუხლი 1297.

²⁹ იქვე, მუხლი 1294.

³⁰ იქვე, მუხლი 1197.

ნიშნულიდან გამომდინარე, ნებისმიერ მშობელს შეუძლია დამოუკიდებლად წარმოადგინოს არასრულწლოვანი ქონებრივ ურთიერთობებში, ვინაიდან მშობელთა სრული თანასწორობის პრინციპიდან გამომდინარე, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი არ იცნობს დედის ან მამის რაიმე უპირატესობას.³²

საყურადღებოა აღნიშნული პრინციპის მიმართება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესთან“, რომლის მიხედვით, იმ სავალდებულო რეგისტრაციას დაქვემდებარებული გარიგებების სანოტარო წესით დამოწმებისას, რომლის საგანიც არასრულწლოვნის საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა ან/და განკარგვაა, არ მოითხოვება არასრულწლოვნის მშობელთა შეთანხმება ერთობლივი წარმომადგენლობის შესახებ, თუკი ეს შეთანხმება მარეგისტრირებელ ორგანოში არაა რეგისტრირებული.³³ მაშასადამე, იმისათვის, რომ რეგისტრაციას დაქვემდებარებული ნივთის განკარგვის შესახებ გარიგების სანოტარო წესით დამოწმება განხორციელდეს, საკმარისია მხოლოდ ერთი მშობლის მიერ ნების გამოვლენა ან შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირის შემთხვევაში, – ნებართვა (თანხმობა), ხოლო ორივე მშობლის მიერ წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელებისთვის საჭიროა არსებობდეს სპეციალური, რეგისტრირებული შეთანხმება.

საინტერესოა, თუ როგორ მოქმედებს მშობელთა თანასწორობის პრინციპი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებასთან მიმართებით. კერძოდ, ერთ-ერთი მშობლის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ამგვარი შეზღუდვა, შეიძლება, სხვადასხვაგვარად შეფასდეს. პირველ შემთხვევაში, თანასწორობის პრინციპიდან გამომდინარე, თითოეულ მშობელს თანაბარი მოცულობით და დამოუკიდებლად უნდა შეეძლოს განკარგოს და მართოს არასრულწლოვნის ქონება, ისე, რომ საჭირო არ იყოს მეორე მშობლის თანხმობა; ან პირიქით, სწორედ თანასწორობის პრინციპიდან გამომდინარე, აღნიშნულისთვის საჭიროა ორივე მშობლის აზრის გათვალისწინება. შესა-

³¹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, V წიგნი, თბილისი, 2000, 270.

³² შენგელია რ. შენგელია ე., საოჯახო სამართალი (თეორია და პრაქტიკა), თბილისი, 2011, 228.

³³ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 31 მარტის №71 ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“, მუხლი 25.

ბამისად, მეორე მშობლის თანხმობის მოთხოვნით, მივიღებთ არა მშობელთა თანასწორობის პრინციპის დარღვევას, არამედ შეიძლება ამ პრინციპის განხორციელება უზრუნველვყოთ.

დიფერენცირებული მიდგომა იკვეთება საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში არასრულწლოვნის მიერ უძრავი ქონების განკარგვის ხელშეკრულების რეგისტრაციასთან დაკავშირებითაც. კერძოდ, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს 2012 წლის 25 აპრილის გადაწყვეტილებით, შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირის ნების გამოვლენის ნამდვილობისათვის მოთხოვნილ იქნა მხოლოდ ერთი მშობლის თანხმობა. ასეთი გადაწყვეტილების მოტივი იყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-15 მუხლის გრამატიკული განმარტება, სადაც აღნიშნულია, რომ შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირის ნების გამოვლენის ნამდვილობისათვის აუცილებელია მისი კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა.³⁴ აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ, ანალოგიურ საქმეზე, 2013 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილებით, არასრულწლოვანს უარი ეთქვა უძრავი ქონების ჩუქების ხელშეკრულების რეგისტრაციაზე, ვინაიდან სააგენტოში არ იქნა წარდგენილი ორივე მშობლის თანხმობა გარიგებაზე. გადაწყვეტილების საფუძვლად საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე მუხლით დადგენილ მშობლების თანასწორობის პრინციპს უთითებს.³⁵

მშობელთა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ფარგლების დადგენას არ უწყობს ხელს ის ფაქტიც, რომ კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს მათი პასუხისმგებლობის სპეციალურ წესს. ნაციონალური კანონმდებლობის ხარვეზად შეიძლება ჩაითვალოს კონკრეტული რეგულაციის არარსებობა, რომელშიც გათვალისწინებული იქნებოდა მშობელთა პასუხისმგებლის მექანიზმი, არასრულწლოვნის ინტერესების დარღვევის შემთხვევაში. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, ასეთი შემთხვევებისათვის დელიქტური ვალდებულებებიდან გამომდინარე პასუხისმგებლობის ზოგად წესს გეთავაზობს.³⁶

³⁴ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს 2012 წლის 25 აპრილის გადაწყვეტილება №62461.

³⁵ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს 2013 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილება №245083.

³⁶ იხ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, მუხლი 992.

აღსანიშნავია, რომ გაეროს „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-18 მუხლის პირველი პუნქტი ბავშვის აღზრდასა და განვითარებაზე მშობელთა საერთო და თანაბარი პასუხისმგებლობის პრინციპს ადგენს.³⁷ მაშასადამე, აღნიშნული დებულების მიხედვით, ბავშვის წინაშე დარღვეული ვალდებულებებისათვის მშობლებს უნდა დაეკისროთ თანაბარი პასუხისმგებლობა, რომელიც, ასევე, საერთო ხასიათისაა. სასურველია, ქართული კანონმდებლობით გათვლისწინებული იყოს მექანიზმი, რომელიც ამ წესის ეფექტურ იმპლემენტაციას მოახდენს.

2. მშობლების მიერ არასრულწლოვანი პირის ქონებრივი ინტერესების დაცვა გერმანული სამართლის მიხედვით

საქართველოს კანონმდებლობისაგან განსხვავებით, გერმანული სამოქალაქო კოდექსი დეტალურად აწესრიგებს არასრულწლოვნის ქონების მართვასა და განკარგვაზე მათი მშობლებისა თუ მეურვე/მზრუნველის პასუხისმგებლობის საკითხს. ვინაიდან აღნიშნული ქონებრივი ურთიერთობები რეგულაციათა საკმაოდ ფართო სპექტრს მოიცავს, სტატიის ფარგლებში, განხილულია არასრულწლოვნის ქონებრივი ინტერესების დაცვის ყველაზე საინტერესო ასპექტები, რომლებიც შესაბამისი სასამართლო პრაქტიკითაა გამყარებული.

2.1. შვილის ქონებრივი ინტერესების დაცვა, როგორც შვილზე ზრუნვის ვალდებულების ნაწილი

გერმანული სამართლის მიხედვით, შვილზე ზრუნვა პირადი ხასიათის ძირითადი უფლებაა. შვილზე ზრუნვის ვალდებულება კი მოიცავს არა მხოლოდ მის პიროვნებაზე, არამედ მის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვას.³⁸ ეს უკანასკნელი კი გულისხმობს მშობლის უფლებასა და ამავე დროს, ვალდებულებას, გამოყენებისა და სარგებლობის ფარგლებში, მიიღოს და

³⁷ იხ., კონვენცია „ბავშვის უფლებათა შესახებ“, გაერო 44/25, (მიღებულია 1989 წლის 20 ნოემბერს, ძალაში შევიდა 1990 წლის 2 სექტემბერს), მუხლი 18, პუნქტი 1.

³⁸ Rauscher T., Familienrecht, Heidelberg 2001, Rn. 1027, 711-712.

მართოს მის განკარგულებაში მყოფი შვილის ქონება.³⁹ შვილის ქონებაზე ზრუნვა მოიცავს როგორც ქონების მართვას, ისე მშობლის უფლებას, იყოს მისი კანონიერი წარმომადგენელი მესამე პირებთან ურთიერთობაში.⁴⁰

გერმანული სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, მშობლის ზრუნვის ვალდებულებას შესაძლოა მშობლები ერთად ან ცალ-ცალკე ახორციელებდნენ. თუკი შვილის დაბადების დროს მშობლები დაქორწინებულნი არ არიან, არასრულწლოვნის ქონებაზე ზრუნვის უფლება ორივე მშობელს მხოლოდ იმ შემთხვევაში აქვს, თუკი აღნიშნული მიზნით ისინი საოჯახო საქმეთა სასამართლოს მიმართავენ ან დაქორწინდებიან. დანარჩენ შემთხვევებში, შვილის ზრუნვაზე პასუხისმგებლობა მხოლოდ დედას ეკისრება.⁴¹

2.2. არასრულწლოვანის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის სფეროში მშობლების უფლებამოსილების ფარგლები

გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1638 განსაზღვრავს არასრულწლოვნის იმ ქონებას, რომელიც არ შეიძლება მშობლების მმართველობას ექვემდებარებოდეს. შესაბამისად, ყველა დანარჩენი სახის ქონება შვილის სრულწლოვანებამდე იმყოფება მშობლების განკარგულებაში. მშობლების მიერ შვილის ქონების მართვის უფლება შეიძლება შეიზღუდოს მამკვიდრებლის ან გამჩუქებლის ნებით (განკარგულებით). გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, შვილზე მშობლის ქონებრივი ზრუნვა არ ვრცელდება მეძვირეობით მიღებულ და ნაჩუქარ ქონებაზე, როდესაც მამკვიდრებელმა ანდერძით ან გამჩუქებელმა თავისი განკარგულებით განსაზღვრა, რომ მშობლებმა არ უნდა მართონ აღნიშნული ქონება. კანონი, ასეთ შემთხვევაში, არასრულწლოვანს უზრუნველყოფს არა მხოლოდ ზემოაღნიშნული ქონების, არამედ აგრეთვე ამ ქონებიდან გამოძინარე უფლებების მართვის უფლებამოსილებით. აქ მოიაზრება ის უფლებები, რომლებიც არასრულწლოვნის ქონების განადგურებით, დაზიანებით და ჩამორთმევით, ან ამ ქონებასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებით წარმოიშობა. ამასთან, გამჩუქებლის ან მამკვიდრებლის მიერ ქონების მმართველობის უფლების

³⁹ იხ., Bürgerliches Gesetzbuch, §1626.

⁴⁰ Rauscher T., Familienrecht, Heidelberg 2001, Rn. 1027, 711-712

⁴¹ Bürgerliches Gesetzbuch, §1629a.

შეზღუდვა, შესაძლოა, მხოლოდ ერთ-ერთ მშობელზე გავრცელდეს.⁴² ასეთი გზით ნაჩუქარ ან მემკვიდრეობით მიღებულ ქონებაზე კანონით გათვალისწინებული დამატებითი მზრუნველობის მექანიზმი. კერძოდ, არასრულწლოვანს ენიშნება სპეციალური მზრუნველობა ასეთი ქონების მართვისათვის.⁴³

მშობლების ქონებრივი ზრუნვის უფლების შემდგომი გამონაკლისები მოწესრიგებულია გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §112 და §113-ში. ქართული სამოქალაქო კოდექსის მსგავსად, მშობლების ქონების მართვის უფლება არ ვრცელდება იმ ქონებაზე, რომელსაც არასრულწლოვანი, როგორც შეზღუდული ქმედუნარიანი, იღებს საწარმოს დამოუკიდებელი მართვის შედეგად, შრომითი ან სამსახურეობრივი ურთიერთობებიდან.⁴⁴

არასრულწლოვნის ინტერესებს ემსახურება, აგრეთვე, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1646-ით გათვალისწინებული სუროგაციის მექანიზმი: თუკი მშობლები შვილის სახსრებით რაიმე ქონებას შეიძენენ, საკუთრების უფლება პირდაპირ შვილზე გადადის. ანალოგიური წესი მოქმედებს მოძრავ ნივთებზე არსებული უფლებებისა და იმ უფლებების მიმართ, რომლებიც მოთხოვნის დათმობის ხელშეკრულების (ცესიის) შედეგად წარმოიშობა.⁴⁵

გარდა ამისა, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, მშობლების მიერ ზოგიერთი მალალი რისკის მატარებელი გარიგებების დადება კანონით იკრძალება. მაგალითად, მშობლები კარგავენ წარმომადგენლობით უფლებამოსილებას ისეთი გარიგებების დადების დროს, რომლის საგანსაც წარმოადგენს გირავნობით, იპოთეკით, საზღვაო ხომალდზე დადგენილი იპოთეკით, ან თავდებობით უზრუნველყოფილი მშობლის მიმართ შვილის კუთვნილი მოთხოვნა ან ამ უზრუნველყოფის გაუქმება ან შემცირება, ანდა რომელიც ადგენს არასრულწლოვნის ვალდებულებას, განახორციელოს ასეთი გადაცემა, უფლებებრივი დატვირთვა ან შემცირება.⁴⁶ ხოლო შვილის სახელით მშობლის მიერ ხელშეკრულების დადების წესი განსაზღვრულია გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1643-ით. აღნიშნული ნორმა ადგენს, რომ ზოგიერთი ხასიათის გარიგება, რომელიც შესაძლოა არასრულწლოვ-

⁴² Dethloff N, Familienrecht, 29.Aufl. München 2009, Rn.108, 408.

⁴³ Bürgerliches Gesetzbuch, §1909; §1630.

⁴⁴ Hohloch G., Familienrecht, Stuttgart 2002, Rn. 908, 483.

⁴⁵ Schwab D., Familienrecht, 17.Aufl, 2009 München, Rn. 607, 300.

⁴⁶ Bürgerliches Gesetzbuch, §1629(2); §1795 (2).

ნისთვის განსაკუთრებით დიდი ქონებრივი ზიანის მომტანი იყოს, მოითხოვს საოჯახო საქმეთა სასამართლოს თანხმობას. მაგალითად, არასრულწლოვნის მიწის ნაკვეთის ან მასზე არსებული უფლების განკარგვისათვის ან ისეთი ქირავნობის ან იჯარის ხელშეკრულების დადებისათვის, რომლითაც არასრულწლოვანი ვალდებულია განახორციელოს პერიოდული გადახდები, ხოლო სახელშეკრულებო ურთიერთობა უნდა გაგრძელდეს სრულწლოვანების მიღწევის შემდეგ, ერთ წელზე მეტი ვადით.⁴⁷

2.3. შვილის ქონებრივი ინტერესების დაცვისა და მისი რჩენის ვალდებულების ურთიერთმიმართება

არასრულწლოვნის ქონება შვილისათვის მშობლების მიერ უზრუნველსაყოფი სარჩოსგან უნდა გაიმიჯნოს. მიუხედავად იმისა, რომ მშობლები შესაძლოა არასრულწლოვნის ქონებას მისსავე ინტერესებს ახმარდნენ, განსაზღვრული წინაპირობების არსებობისას, შეიძლება შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის კანონით განსაზღვრული ვალდებულება დაარღვიონ.

გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1610 განსაზღვრავს შვილის სარჩოს მასშტაბს, ეხება რა სარჩოს მიძღვების ყველა აუცილებელ ცხოვრებისეულ მოთხოვნილებას და განსაკუთრებულ აქცენტს აკეთებს აღზრდის, მათ შორის პროფესიული განათლების მიღების, ზარჯებზე. მაშასადამე, არასრულწლოვანი დაცულია „შესაბამისი ცხოვრების გარანტიით“.⁴⁸

არასრულწლოვნის ქონებისა და მისთვის გადასახდელი სარჩოს განსხვავებას წარმოაჩენს გერმანიის პირველი ინსტანციის სასამართლოს 1997 წლის გადაწყვეტილება. საქმე მდგომარეობდა შემდეგში: მოსარჩელე ითხოვდა მშობლებისგან პროცენტებით იმ სადაზღვევო თანხის დაბრუნებას, რომელიც ბავშვობაში მან, როგორც დაზარალებულმა, სადაზღვევო კომპანიისგან მიიღო. მოსარჩელის მტკიცებით, სადაზღვევო თანხა დაირიცხა მისი მამის (მოპასუხის) ანგარიშზე. მომჩივანი ამტკიცებდა, რომ მშობლები შეთანხმებულნი იყვნენ, განეთავსებინათ აღნიშნული თანხა შვილის ანაბარზე. სინამდვილეში, სადაზღვევო თანხა მშობლებმა გამოიყენეს

⁴⁷ იქვე, §1643; §1821; §1822.

⁴⁸ Weinreich G., Klein M., Fachanwaltskommentar Familienrecht; 3.Aufl., Oldenburg/Regensburg 2008, §1610 BGB, Rn.1-3, 1577.

სხვენის ასაშენებლად, რათა მოსარჩელე საძინებელი ოთახით უზრუნველყოთ. სარჩელი წარმატებული აღმოჩნდა. სასამართლომ დაადგინა, რომ მშობლებმა დახარჯეს შვილის ქონება. სასამართლოს მსჯელობის მიხედვით, მშობლებს აქვთ ვალდებულება, უზრუნველყონ შვილი ცხოვრების შესაბამისი სტანდარტით. მიუხედავად იმისა, რომ საცხოვრებელი ოთახის აშენება მშობლის მიერ შვილის პიროვნებაზე ზრუნვის ვალდებულების ნაწილია, მოცემულ შემთხვევაში, მშობლების ფინანსური მდგომარეობის გათვალისწინებით, მათ დაარღვიეს შვილის ქონებაზე ზრუნვის ვალდებულება, ვინაიდან შესაბამისი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მოვალეობა უპირატესად თავად მშობლებს ეკისრებათ.⁴⁹

აღნიშნული გამყარებულია აგრეთვე ნორდჰორნის პირველი ინსტანციის სასამართლოს 2001 წლის გადაწყვეტილებით: მოსარჩელე ითხოვდა ბებიის მიერ მის ანაბარზე განთავსებული თანხის ანაზღაურებას. მოპასუხე კი ამტკიცებდა, რომ გახარჯული თანხა მან გამოიყენა მოსარჩელის პროფესიული განათლებისა და დასვენებისათვის. სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხეს არ შეეძლო სარჩოსათვის გათვალისწინებული ხარჯების შვილის ანგარიშიდან ანაზღაურება, ვინაიდან ასეთი ქმედება ეწინააღმდეგებოდა სარჩოთი უზრუნველყოფის ვალდებულების არსს. მოპასუხის ვალდებულება იყო, სარჩო გადაეხადა თავად და შესაბამისად, მას არ გააჩნდა უფლება, დასვენებისა და განათლების ხარჯები შვილის ქონებიდან დაეკეთა.⁵⁰

2.4. არასრულწლოვანის ქონებიდან მიღებული შემოსავლის განკარგვა

აღსანიშნავია, რომ გერმანული კანონმდებლობა მშობლებს შვილის ქონებიდან მიღებული შემოსავლების განკარგვისას განსაზღვრულ თავისუფლებასაც ანიჭებს. გერმანელ კანონმდებელს არ ავიწყდება, რომ ოჯახი ერთიანი ორგანიზმია და არასრულწლოვანის ქონების მკაცრი დიფერენცირება ოჯახის ერთიანი რესურსებისაგან, გარკვეულწილად, უსამართლობას გამოიწვევს. შესაბამისად, არასრულწლოვანის ქონებიდან მიღებული შემოსავალი, პირველ ყოვლისა, აღნიშნული ქონების მართვისა და მისგან გამომდინარე ვალდებულებების ხარჯების დასაფარად გამოიყენება. ამასთან, არასრულწლოვანის ქონებიდან შემოსავალი შესაძლოა

⁴⁹ საოლქო სასამართლო Bad Schwartau, FamRZ 1999, 315.

⁵⁰ საოლქო სასამართლო Nordhorn, FamRZ 2002, 341.

გამოყენებულ იქნას თავად არასრულწლოვნის სარჩენად ან/და ოჯახის დანარჩენი წევრების სარჩოთი უზრუნველყოფის მიზნით.⁵¹ გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1649-ის მიხედვით, როდესაც არასრულწლოვნის ქონებიდან შემოსავალი საკმარისი არაა, შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს აგრეთვე ის სახსრები, რასაც იგი საკუთარი შრომით ან დამოუკიდებელი სამეწარმეო საქმიანობიდან იღებს. აღნიშნული ნორმის მიხედვით, მშობლებს უფლება აქვთ, გონიერების ფარგლებში, განკარგონ შვილის ქონებიდან შემოსავალი თავისთვის ან/და არასრულწლოვნის დასაოჯახებელი და-ძმის სარჩენად.⁵²

აღნიშნულის მიუხედავად, არასრულწლოვნის ქონებიდან პროცენტული შემოსავალი განსაკუთრებულ სამართლებრივ რეჟიმს ექვემდებარება. ასეთ შემთხვევაში, ითვლება, რომ პროცენტები მყარად დაბანდებულია და ხდება არასრულწლოვანის ქონების სუბსტანციის ნაწილი. მოცემულ საკითხს ეხება გერმანიის პირველი ინსტანციის სასამართლოს ერთ-ერთი გადაწყვეტილება: მოპასუხემ ანაბრიდან თანხა თავისი ქალიშვილის მაგიერ განკარგა. მან გააუქმა შვილის ანაბარი და დაბანდებული ფული გადარიცხა საკუთარ მიმდინარე ანგარიშზე. იმ შემთხვევაში, თუკი თანხა შენარჩუნდებოდა ანაბარზე, მას დაემატებოდა აღნიშნულის 5,5%. მოსარჩელე ითხოვდა განაცდური პროცენტული შემოსავლის ანაზღაურებას. მოპასუხის მტკიცებით, ვინაიდან აღნიშნული თანხა შვილის სარჩოს უზრუნველყოფის მიზნით იქნა გამოყენებული, არ უნდა აენაზღაურებინა. სასამართლომ დაადგინა, მიუხედავად იმისა, რომ მშობლებს არ ეკრძალებათ, შვილის ქონებიდან მიღებული შემოსავლით გაქვითონ მისთვის გადასახდელი სარჩო, ასეთ შემთხვევაში, საქმე გვაქვს თვით არასრულწლოვნის ქონების სუბსტანციასთან, ვიდრე ქონებიდან მიღებულ შემოსავალთან (ნაყოფთან). დაკარგული პროცენტები უნდა მოხმარებოდა არასრულწლოვნის ქონების სუბსტანციას – როგორც დაბანდებული თანხა, ისე მისგან გამომდინარე პროცენტული შემოსავალი უნდა შესულიყო არასრულწლოვნის ქონებაში, ხოლო შვილის სარჩოთი უზრუნველყოფას მოპასუხე საკუთარი ხარჯებით უნდა გამკლავებოდა.⁵³

⁵¹ Dethloff N., Familienrecht, 29.Aufl, München 2008, Rn. 141, 417.

⁵² Bürgerliches Gesetzbuch, §1649 (1)(2).

⁵³ საოლქო სასამართლო Nordhorn, FamRZ 2002, 341.

2.5. შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის ვალდებულება ფულის დაბანდების დროს

გერმანიის კანონმდებლობის მიხედვით, შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვა მოიცავს მშობლების ვალდებულებას, მათ დაქვემდებარებაში არსებული ქონება მართონ „სათანადო მართვის პრინციპების“ (ანუ ეკონომიკის ზოგადი პრინციპების) გათვალისწინებით.⁵⁴ წარმოდგენილი ნორმა ავალდებულებს მშობლებს, დააბანდონ არასრულწლოვნის ფულადი სახსრები მომგებიანი პირობებით.⁵⁵ ფული შესაძლოა თავად მშობლებმაც დააბანდონ შვილის სასარგებლოდ, მაგრამ ასეთ შემთხვევაში, ისინი ფულს ვეღარ გამოიყენებენ საკუთარი მიზნებისთვის, ვინაიდან აღნიშნული თანხა უკვე შვილის საკუთრებაა. ამის მაგალითია გერმანიის საოჯახო საქმეთა სასამართლოს ერთ-ერთი გადაწყვეტილება. მოცემულ საქმეში მოპასუხეს საგადასახადო დავალიანება ჰქონდა. კრედიტორის წინაშე ვალდებულების შესრულებისათვის თავის არიდების მიზნით, მან თანხა საკუთარი ანგარიშიდან არასრულწლოვანი შვილების ანგარიშზე გადარიცხა. მოგვიანებით, მოპასუხემ შვილების ანგარიშიდან თანხა მოხსნა და აღნიშნულით სასამართლო ხარჯები დაფარა. შვილებმა სარჩელი მამის წინააღმდეგ აღძრეს. მიუხედავად იმისა, რომ მოპასუხის მტკიცებით, „დასაჩუქრებული“ შვილებისათვის ცნობილი იყო კრედიტორებისათვის თანხის დამალვის მიზანი, მიუხედავად ამისა, სასამართლომ დააკმაყოფილა სარჩელი და დაადგინა, რომ მოპასუხემ შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის ვალდებულება დაარღვია.⁵⁶

⁵⁴ იხ., Bürgerliches Gesetzbuch, §1642

⁵⁵ Weinreich G., Klein M., Fachanwaltskommentar Familienrecht, 3.Aufl., Oldenburg/Regensburg, 2008, §1642, Rn.1, 1773.

⁵⁶ გერმანიის ფედერალური საფინანსო სასამართლო, Betriebs-Berater, 27.09.2004, 2112.

2.6. მშობლების პასუხისმგებლობის ფარგლები შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის ვალდებულების დარღვევის დროს

გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1664 აწესრიგებს მშობლების პასუხისმგებლობის საკითხს, მათ შორის შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის ვალდებულების დარღვევის შემთხვევასაც.⁵⁷ აღნიშნული ნორმის მიხედვით, მშობლები შვილების წინაშე, თავისი ზრუნვის ვალდებულების დარღვევისას, პასუხს აგებენ მხოლოდ იმ გულმოდგინების ფარგლებში, რომელსაც ისინი, ჩვეულებრივ, საკუთარი საქმეების მიმართ იჩენენ და ამასთან, მხოლოდ განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობისათვის.⁵⁸ §1664 გამოიყენება იმისდა მიუხედავად, მშობლებმა დაარღვიეს თავიანთი ვალდებულება შვილის ფაქტობრივ თუ იურიდიულ ინტერესთან მიმართებით.⁵⁹ §1664-ით განსაზღვრული პასუხისმგებლობა ვრცელდება აგრეთვე იმ მშობელზე, რომელსაც, მართალია, არ გააჩნია შვილის ქონებაზე ზრუნვის უფლებამოსილება, მაგრამ ფაქტობრივად ზრუნავს მასზე ხანგრძლივი ვიზიტის განმავლობაში.⁶⁰

ქონებრივი ზიანიდან გამომდინარე მოთხოვნების საფუძველები, ძირითადად, დელიქტურ სამართალშია გაწერილი. გერმანელ იურისტებს შორის არსებობს დავა იმის თაობაზე, 1664-ე პარაგრაფი ადგენს მხოლოდ პასუხისმგებლობის მასშტაბს დელიქტური ვალდებულებებისათვის, თუ ასევე წარმოადგენს დამოუკიდებელ საფუძველს ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნისათვის. ზოგიერთი მეცნიერის აზრით, თუკი მშობლების მიერ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება მხოლოდ დელიქტურ ვალდებულებებზე იქნება დამყარებული, არასრულწლოვნის დაცვის მასშტაბი მნიშვნელოვნად შემცირდება. ვინაიდან ურთიერთობები მშობლებსა და შვილებს შორის უპირატესად პიროვნული ხასიათისაა, საჭიროა მასთან მიმართებით სპეციალური მოწესრიგების გამოყენება. საწინააღმდეგო მოსაზრების მიხედ-

⁵⁷ Engler H., In: J von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, 4. Buch, 10/11.Aufl, Berlin 2000, §1664, Rn. 1-3. 85.

⁵⁸ Schwab D., Familienrecht, 17.Aufl, 2009 München, Rn. 618-620, 304-305.

⁵⁹ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Hrsg. Rixecker, Roland /Säcker, Franz-Jürgen, 5. Aufl, 2008, §1664, Rn.6, 976.

⁶⁰ Engler H., In: J von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, 4. Buch, 10/11.Aufl, Berlin, 2000, §1664, Rn.19, S.89.

ვით, რომელიც უფრო დამაჯერებლად ჟღერს, პასუხისმგებლობის შემსუბუქების მექანიზმი დელიქტურ ვალდებულებებზეც იმავე წესით გავრცელდება, როდესაც მშობლების მიერ ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება ცალსახად დაკავშირებულია შვილზე ზრუნვის ვალდებულების დარღვევასთან.⁶¹ ე.ი. თუკი არასრულწლოვნის ქონებაზე ზრუნვასა და მშობლის ზიანის ანაზღაურების გამომწვევც არამართლზომიერ ქმედებას შორის არსებობს მიზეზშედეგობრივი კავშირი, მსგავს ქმედებაზე გავრცელდება §1664-ით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობის მექანიზმი. §1664 დარჩებოდა მიზნის გარეშე, თუკი მას არ გამოვიყენებდით დელიქტურ ვალდებულებებთან მიმართებით. ამ მოსაზრების სასარგებლოდ მეტყველებს აგრეთვე ის ფაქტი, რომ ოჯახში არსებული მშვიდობა, რომელიც ამ ნორმის შემოღების ერთ-ერთი ფუნდამენტური პრინციპია, იმავე ხარისხით ირღვევა როგორც დელიქტური მოთხოვნებიდან, ისე §1664-ის მოთხოვნებიდან გამომდინარე სამართლებრივი დავით. გარდა ამისა, მოთხოვნის საფუძვლის კონკრეტიზაციის გარეშე §1664 შინაარსი „ცარიელი“ დარჩებოდა.⁶²

§1664-ის მიხედვით, მშობლების პასუხისმგებლობის საფუძველია ე.წ. *diligentia quam in suis* – გულმოდგინება, რომელსაც პირი საკუთარი საქმეების მიმართ იჩენს. შესაბამისად, პასუხისმგებლობის ფარგლებიც ინდივიდუალურად განისაზღვრება. სწორედ ამიტომ, იმ მშობლის პასუხისმგებლობის საკითხის დაყენება, რომელიც ჩვეულებრივ გულმოდგინების ფარგლებში მოქმედებს, უფრო ადვილია, ვიდრე იმ მშობლისა, რომელიც როგორც საკუთარ, ისე შვილის საქმეს ზედაპირულად ეკიდება. ამ პასუხისმგებლობის ზღვარი კი გადის განზრახვასა და უხემ გაუფრთხილებლობაზე.⁶³ გამორიცხულია „უბრალო“ დაუდევრობისათვის მშობლების პასუხისმგებლობა, მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული შეიძლება მისი ჩვეული ქცევის ფარგლებში ვედებოდეს.⁶⁴

მშობლების პასუხისმგებლობის მასშტაბის შემცირება დაფუძნებულია იმ პრინციპზე, რომ ოჯახი „საბედისწერო“ საზოგადოებაა. შვილს, მეუღლეთაგან და საზოგადოების პარტნიორთაგან განსხვავებით, არ შეუძლია

⁶¹ Schwab D., Familienrecht, 17. Aufl, München, 2009, Rn. 618-620, 304-305.

⁶² Hohloch G., Familienrecht, Stuttgart, 2002, Rn.927, 492

⁶³ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Hrsg. Rixecker, Roland /Säcker, Franz-Jürgen, 5. Aufl. München, 2008, §1664, Rn. 1-3, 974.

⁶⁴ Hohloch G., Familienrecht, Stuttgart, 2002, Rn. 927, 492

აირჩიოს მშობელი. გერმანელი მეცნიერები სამართლიანად აკრიტიკებდნენ §1664-ს. მათი მთავარი არგუმენტი მდგომარეობდა იმაში, რომ არასრულწლოვანი მეტად დამოკიდებულია მშობლებზე და მას ოჯახის ინსტიტუტში მეუღლისაგან განსხვავებული ადგილი უჭირავს. შესაბამისად, საჭიროა მისი ინტერესების უფრო მკაცრად დაცვა, მაგრამ ამ არგუმენტის წინააღმდეგ მოქმედებს მშვიდი ოჯახური ცხოვრების პრინციპი. აღნიშნულით კი, პირველ ყოვლისა, დაცულია არასრულწლოვნის ინტერესები.⁶⁵ მიზეზი, რის გამოც კანონმდებელმა პასუხისმგებლობის ფარგლებად დაადგინა „მშობლის ქმედება ჩვეული გულომდგინების ფარგლებში“, არის მშობლებისა და შვილის კავშირისა და მასზე დამყარებული სამართლებრივი ურთიერთობების განსაკუთრებული ხასიათი.⁶⁶

აღნიშნული რეგულაციის საინტერესო მაგალითია გერმანიის მეორე ინსტანციის სასამართლოს ერთ-ერთი გადაწყვეტილება: მოსარჩელეს ჰქონდა კომპიუტერული თამაშების ბიზნესი, მოპასუხე კი გახლდათ დედა, რომლის არასრულწლოვანმა შვილმაც არაკანონიერად გაავრცელა მოსარჩელის პროგრამის ასლები. მოსარჩელე არასრულწლოვნისაგან ითხოვდა ე.წ. “Unterlassungserklärung”-ს, რაც გულისხმობდა არასრულწლოვნის დაპირებას, მომავალში მის მიერ არამართლზომიერი ქმედებისაგან თავშეკავების თაობაზე, ხოლო დედისგან, როგორც მისი კანონიერი წარმომადგენლისაგან, ამ დოკუმენტზე თანხმობის გაცემას. ვინაიდან მოსარჩელის აღნიშნული მოთხოვნა წარუმატებელი აღმოჩნდა, მან სასამართლოს მიმართა. იგი ამტკიცებდა, რომ მოპასუხემ დაარღვია შვილზე ზრუნვის ვალდებულება, ვინაიდან არასრულწლოვნის ინტერესების სასარგებლოდ იმოქმედებდა ის ფაქტი, თუკი დედა შვილის მიერ განცხადებაზე ხელის მოწერას დათანხმდებოდა. მისი აზრით, დედის საქციელმა გამოიწვია თავისი შვილისათვის დიდი ოდენობით საპროცესო ხარჯები და ამით შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვის ვალდებულება დაარღვია. სწორედ ამიტომ მოსარჩელე ითხოვდა, შვილსა და დედას პასუხი ეგოთ როგორც სოლიდარულ მოვალეებს და შესაბამისად, ამ უკანასკნელს სასამართლო ხარ-

⁶⁵ Engler H., In: J von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, 4. Buch, 10/11.Aufl, Berlin 2000, §1664, Rn.5, 85.

⁶⁶ Mietglieder des Bundesgerichtshofes: Das Bürgerliche Gesetzbuch mit besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung des Rechtsgerichts und des Bundesgerichtshofes, 4. Band 12.Auf, Berlin/New-York, 1999, §1664, Rn.2, 33.

ჯები დაეფარა. მოპასუხის მტკიცებით, მან უარი განაცხადა, გაეცა თანხ-
მობა, ვინაიდან არასრულწლოვანი არ იყო მზად, ხელი მოეწერა დოკუ-
მენტზე. დავა მოპასუხის სასარგებლოდ დასრულდა. სასამართლომ მიიჩნია,
რომ მშობელმა იმოქმედა შვილის ინტერესების ფარგლებში, ვინაიდან ეს
უკანასკნელი არ იყო მზად, თავის თავზე აეღო პასუხისმგებლობა, ხოლო
§1664-ის მიხედვით, მშობლები პასუხს აგებენ შვილის წინაშე, მხოლოდ
განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობით ჩადენილი ქმედებისათვის.
სასამართლოს აზრით, არასრულწლოვნის ქონებრივი ზიანი არ იყო შვი-
ლის ქონებაზე ზრუნვის ვალდებულების დარღვევის შედეგი.⁶⁷

§1664-ით განსაზღვრულ მშობლების პასუხისმგებლობის შედარებით
მსუბუქ ფარგლებს ამართლებს აგრეთვე არასრულწლოვნის მშობლების
მიმართ საპირისპირო ვალდებულებების ხასიათი. გერმანიის სამოქალაქო
კოდექსის §1619 არასრულწლოვანს ავალდებულებს, დაეხმაროს მშობლებს
საოჯახო და სავაჭრო საქმიანობაში. აღნიშნული ვალდებულება ერთგვარი
კომპენსაციაა იმ სარგებლისათვის, რასაც არასრულწლოვანი ოჯახში
ცხოვრებით იღებს.⁶⁸ ეს მოვალეობა არ არის ანაზღაურებადი. კერძოდ,
არასრულწლოვანს არ გააჩნია ანაზღაურების მოთხოვნა მაშინაც კი,
როდესაც მისი შრომის ფასი უფრო მაღალია, ვიდრე მშობლების მიერ
უზრუნველყოფილი სარჩო.⁶⁹ ვალდებულება ვრცელდება ყველა შვილზე,
მათ შორის, სრულწლოვან და დაქორწინებულ შვილებზეც. თუმცა
მშობლებმა ყურადღება უნდა მიაქციონ შვილის გონებრივ და ფიზიკურ
დატვირთვას და აღნიშნულით არც არასრულწლოვნის განათლების
უფლებას მიადგეს ზიანი.⁷⁰ მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული ნორმა,
თავისი ხასიათით, უფრო მეტად, ისტორიული გადმონაშთია, იგი
დელიქტურ ვალდებულებებთან მიმართებით ხშირად ხდება აქტუალური.
მაგალითად, მშობლები, 1619-ე პარაგრაფიდან გამომდინარე, ხშირად ითხო-
ვენ ზიანის ანაზღაურებას შვილის სიკვდილის ან დაშავების შემთხვევაში.⁷¹
დახმარების მოვალეობის დარღვევისათვის შვილი არ აგებს პასუხს
მშობლების წინაშე იმაზე მკაცრად, ვიდრე უკანასკნელნი – შვილის

⁶⁷ სამხარეო სასამართლო Bochum, NJW-RR 1994, 1375.

⁶⁸ Hohloch, G., Familienrecht, Stuttgart, 2002, Rn.808, 429

⁶⁹ Muscheler, K., Familienrecht, Bochum, 2006, Rn.586, 297.

⁷⁰ Hohloch G., Familienrecht, Stuttgart, 2002, Rn.808, 429

⁷¹ იქვე, Rn. 808, 430.

წინაშე.⁷² კერძოდ, თუკი შვილი დახმარების ვალდებულებას ვერ ასრულებს, მის მიმართ, §1664-ის ანალოგიურად, პასუხისმგებლობის შემსუბუქების პრინციპი მოქმედებს. ასეთ შემთხვევაში, მშობლები ზიანის ანაზღაურებას ვერ მოითხოვენ და სარჩოს გადახდას ვერ შეწყვეტენ.⁷³

გარესამართლებრივ ურთიერთობებში შვილზე ზრუნვის უფლება აბსოლუტური უფლებაა. შვილებსა და მშობლებს შორის ქონებრივ ურთიერთობებში მესამე პირი გამორიცხულია, რადგან შვილზე ზრუნვა პირადი ხასიათის სამართლებრივ ურთიერთობას წარმოადგენს.⁷⁴ მაშასადამე, თუკი არასრულწლოვნის ქონებრივი ზიანი მშობლების გარდა მესამე პირმა გამოიწვია, მასზე, რა თქმა უნდა, არ ვრცელდება მშობლების მიმართ მოქმედი პასუხისმგებლობის შემსუბუქების მასშტაბი.⁷⁵ მშობლების პასუხისმგებლობის საკითხი მესამე პირის მიერ გამოწვეული ზიანისათვის დგინდება ყველა გარემოების გათვალისწინების შედეგად. თუკი მშობლები შვილის ქონებრივ ინტერესებზე ზრუნვისას იყენებენ სხვა პირის დახმარებას, მაგალითად, ნიშნავენ ქონების მმართველს, მაშინ ისინი, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §278-ის მიხედვით, პასუხს აგებენ „თავისი კანონიერი წარმომადგენლის და იმ პირთა ქმედებისათვის, რომელსაც ისინი იყენებენ საკუთარი ვალდებულების შესასრულებლად“. თუმცა ამ შემთხვევაშიც მოქმედებს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი ნორმა – §1664. ასეთ დროს, ხშირად, პასუხისმგებლობის ფარგლების დასადგენად, გადამწყვეტია ის ფაქტი, მესამე პირის დახმარების გამოყენება საერთოდ დასაშვები იყო თუ არა.⁷⁶

⁷² Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Hrsg. Rixecker, Roland/Säcker, Franz-Jürgen, 5.Aufl 2008, München, §1664, Rn.16. 977./ Bürgerliches Gesetzbuch, §845.

⁷³ Muscheler K., Familienrecht, Bochum, 2006, Rn.586, 297.

⁷⁴ Gernhuber C.W., Familienrecht, 5.Auflage, München, 2006, Rn46, 668

⁷⁵ Klein M., Weinreich, G., Familienrecht, 2.Aufl, Oldenburg/Regensburg 2005, §1664, Rn.11, 1480.

⁷⁶ Mietglieder des Bundesgerichtshofes: Das Bürgerliche Gesetzbuch mit besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung des Rechtsgerichts und des Bundesgerichtshofes, 4. Band 12.Auf, Berlin/New-York, 1999. §1664, Rn. 17,36.

2.6.2. მშობლების ურთიერთზედამხედველობის ვალდებულება

გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის §1664-ის მე-2 აბზაცის მიხედვით, მშობლები შვილზე ზრუნვის ვალდებულების დარღვევისას, პასუხს აგებენ, როგორც სოლიდარული მოვალეები. თითოეული მშობელი კი პასუხისმგებელია მხოლოდ საკუთარი ვალდებულების დარღვევის ფარგლებში და უფლება აქვს, მოითხოვოს შესაბამისი ანაზღაურება მეორე მშობლისაგან.⁷⁷ მაშასადამე, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, ანაზღაურების მასშტაბის განსაზღვრისას გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ყველა გარემოება. ბრალეულობისა და მათი ქმედების მიზეზშედეგობრივი კავშირის გათვალისწინებით, თითოეულ მშობელს შესაბამისი ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება ეკისრება.⁷⁸ აღსანიშნავია, რომ ბრალის ხარისხის დასადგენად განსაკუთრებით საყურადღებოა ოჯახში მშობლების ფუნქციათა გადაწვევა.⁷⁹

თითოეულ მშობელს ეკისრება ვალდებულება, კონკრეტულ ფარგლებში მეთვალყურეობა გაუწიოს მეორე მშობლის მიერ შვილზე ზრუნვის ვალდებულების შესრულებას.⁸⁰ მაგალითის სახით, საინტერესოა, კიოლნის მესამე ინსტანციის სასამართლოს 1996 წლის გადაწყვეტილება: მოსარჩელე ითხოვდა მამისაგან 45 000 გერმანული მარკის უკან დაბრუნებას, რომელიც მისი არასრულწლოვანების პერიოდში ამ უკანასკნელმა მისი ანაბრიდან მოხსნა. თანხის მოხსნის პერიოდში, მშობლებმა გაარემონტეს სახლი, რომელიც მოსარჩელის მამამ (მოპასუხემ) მემკვიდრეობით მიიღო. მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ მისი მთელი თანხა იქნა ნაწილ-ნაწილ გამოტანილი და რემონტისათვის გამოყენებული. აღნიშნული მასთან

⁷⁷ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Hrsg. Rixecker, Roland /Säcker, Franz-Jürgen, 5. Aufl 2008, München, §1664, Rn. 6-12, 976-977./ Mietglieder des Bundesgerichtshofes: Das Bürgerliche Gesetzbuch mit besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung des Rechtsgerichts und des Bundesgerichtshofes, 2. Band 12.Auf, Berlin/New-York, 1978, §426, Rn.1, 99; Rn.41,42, 109/Bürgerliches Gesetzbuch§426, 254.

⁷⁸ Mietglieder des Bundesgerichtshofes: Das Bürgerliche Gesetzbuch mit besonderer Berücksichtigung der Rechtsprechung des Rechtsgerichts und des Bundesgerichtshofes, 4. Band 12.Auf, Berlin/New-York 1999, §1664, Rn.19, 36.

⁷⁹ Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Hrsg. Rixecker, Roland /Säcker, Franz-Jürgen, 5. Aufl 2008 München, §1664, Rn.18, 977.

⁸⁰ იქვე, Rn. 6-12, 976-977.

შეთანხმებული იყო, ვინაიდან მშობლებს საკუთარი ფული არ ეყოთ, თუმცა იმ პირობით, რომ მოსარჩელე დაიბრუნებდა გახარჯულ თანხას. მოპასუხე ირწმუნებოდა, რომ თავად არ მოუხსნია თანხა ანგარიშიდან. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მეორე ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი არ დააკმაყოფილა. გადაწყვეტილების საფუძველი იყო ის ფაქტი, რომ მოსარჩელემ ვერ დაამტკიცა მოპასუხის მიერ, პირადად, ანგარიშიდან თანხის მოხსნა მისი სახლის რემონტისათვის ან მის სასარგებლოდ სხვა გზით გამოყენება. მოსარჩელემ გაასაჩივრა მოცემული გადაწყვეტილება ზემდგომ ინსტანციაში. მესამე ინსტანციის სასამართლომ დააკმაყოფილა მისი მოთხოვნა. სასამართლოს გადაწყვეტილების მიხედვით, მოპასუხემ დაარღვია შვილის ქონებაზე ზრუნვის ვალდებულება და არასრულწლოვნის ქონება საკუთარი მიზნებისათვის გამოიყენა. მიუხედავად იმისა, რომ თანხა ანგარიშიდან მოხსნა მოპასუხის მეუღლემ, მოპასუხეს, ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის ფარგლებში, ზედამხედველობა უნდა გაეწია მეორე მშობლის ქმედებებისათვის. მისი ბრალი მდგომარეობდა იმ ფაქტში, რომ მისთვის ცნობილი იყო მეუღლის მიერ შვილის ანგარიშიდან თანხის მოხსნის შესახებ და აღნიშნულს ხელი არ შეუშალა. შესაბამისად, მან არააღნიშნულებისამებრ განკარგა არასრულწლოვნის ქონება. მიუხედავად იმისა, რომ მისი მეუღლე, ისევე, როგორც მოპასუხე, პასუხს აგებდა ვალდებულების დარღვევისათვის, მოპასუხეს, როგორც სოლიდარულ მოვალეს, სრული მოცულობით უნდა ეგო პასუხი.⁸¹

დასკვნა

წარმოდგენილი ანალიზის შედეგად ცხადი ხდება, რომ ქართული კანონმდებლობა, ტოვებს რა ყურადღების მიღმა ქონებრივი ურთიერთობების ფართო სპექტრს, არასრულწლოვნის ქონებრივ ინტერესებს მისი მშობლების მიერ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისაგან სრულყოფილად ვერ იცავს. გარდა ამისა, კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს მშობლების პასუხისმგებლობის მასშტაბს და მათი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ფარგლებს. უფრო მეტიც, აღნიშნულ სფეროში

⁸¹ უზენაესი სამხარეო სასამართლო Köln, FamRZ 1997, 1351.

მშობლებს ინდივიდუალურად ენიჭებათ საკმაოდ ფართო უფლებამოსილებები, რომელიც სახელმწიფო კონტროლს მოკლებულია.

ქართული კანონმდებლობისაგან განსხვავებით, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი წარმოგვიდგენს არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების უფრო ეფექტურ და დახვეწილ დაცვის მექანიზმს, რომელიც, ამავე დროს, მიმართულია შიდაოჯახური მშვიდობის შენარჩუნებისაკენ. ეს უკანასკნელი კი, გერმანიის საოჯახო სამართლის ერთ-ერთი ფუნდამენტური პრინციპია. გარდა ამისა, გერმანული კანონმდებლობა სრულად შეესაბამება საერთაშორისო მოთხოვნებს და არასრულწლოვნისთვის ისეთი დაცვისა და მზრუნველობის გარანტს წარმოადგენს, რომელიც მისი კეთილდღეობისათვისაა აუცილებელი.

გერმანიის საოჯახო კანონმდებლობის გათვალისწინებით, ნათელი ხდება, რომ ამ მხრივ, საჭიროა საქართველოს კანონმდებლობის გაუმჯობესება. შესაბამისად, იმისათვის, რომ არასრულწლოვნის, როგორც მესაკუთრის, უფლება უკეთ იყოს დაცული და ამასთან, არ მოხდეს მშობლების თანასწორობის პრინციპის დარღვევა, შეგვიძლია გამოვიყენოთ კანონმდებლობის გაუმჯობესების შემდეგი გზები: ა) არასრულწლოვნის ქონების მართვისა და განკარგვის განხორციელებისათვის სავალდებულო გახდეს ორივე მშობლის თანხმობა; ან ბ) გაიწეროს არასრულწლოვნის ინტერესების დარღვევისათვის პასუხისმგებლობის ისეთი ფორმა, რომელიც ორივე მშობლის საერთო პასუხისმგებლის მექანიზმს გაითვალისწინებს. ეს კი, თავის მხრივ, მშობლებს შორის ურთიერთზედამხედველობის ვალდებულების არსებობას განაპირობებს; გ) ამასთან, სასურველია, მაღალი ქონებრივი რისკის მატარებელი გარიგებებისათვის სახელმწიფო კონტროლი დაწესდეს.

ამ გზით განხორციელება როგორც არასრულწლოვანთა საკუთრების ძირითადი უფლების დაცვა, ისე საქართველოს მიერ ბავშვთა უფლებების დაცვის სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებებით აღებული ვალდებულებების შესრულება. გარდა ამისა, არასრულწლოვნის ქონებრივი უფლებების სფეროში კანონმდებლობის მოწესრიგება და გამკაცრება საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებასა და პასუხისმგებლობის გრძნობის განვითარებას უზრუნველყოფს.